

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
Adroddiad i:	Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio
Dyddiad:	3 Chwefror 2026
Pwnc:	Diweddariad Archwilio Mewnol
Pennaeth Gwasanaeth:	Marc Jones Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) a Swyddog Adran 151 MarcJones@ynysmon.llyw.cymru
Awdur yr Adroddiad:	Marion Pryor Pennaeth Archwilio a Risg MarionPryor@ynysmon.llyw.cymru
Natur a Rheswm dros Adrodd: Mae cylch gorchwyl y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn gosod dyletswydd benodol ar y pwyllgor i oruchwyllo trefniadau archwilio mewnol y cyngor fel rhan o'i ddyletswyddau deddfwriaethol, dan Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011. (3.4.8.10.1) Mae gofyn i'r pwyllgor ystyried y diweddariadau ar waith archwilio mewnol yn cynnwys canfyddiadau allweddol, materion sy'n achosi pryder, ymatebion rheolwyr a'r camau sydd wedi eu cymryd o ganlyniad i waith archwilio mewnol. Gofynnir i'r pwyllgor ystyried crynodebau o adroddiadau archwilio mewnol penodol fel y gofynnwyd, gan gynnwys effeithlonrwydd rheoliadau mewnol a bydd yn monitro gweithrediad camau a gytunwyd arnynt. (3.4.8.10.10) Mae'r adroddiad hefyd yn cyflawni gofynion y Safonau Archwilio Mewnol Byd-eang (sector cyhoeddus y DU) newydd, sy'n cael eu mandadu o 1 Ebrill 2025 ac maent yn cynnwys Safonau Archwilio Mewnol Byd-eang (GIAS) yr IIA a'r Nodyn Gweithredu: Safonau Archwilio Mewnol Byd-eang sector cyhoeddus y DU a Chod Ymarfer CIPFA ar gyfer Llywodraethu Archwilio Mewnol mewn Llywodraeth Leol yn y DU. Mae hefyd yn cyd-fynd â'r arferion sy'n cael e hargymell ar gyfer goruchwyllo archwilio mewnol, fel y nodir yn Natganiad Sefyllfa CIPFA: Pwyllgorau Archwilio mewn Awdurdodau Lleol a'r Heddlu 2022.	

1. Cyflwyniad

- 1.1 Mae Safon 11.3 y Safonau Archwilio Mewnol Byd-eang (GIAS) yn gofyn i'r prif swyddog archwilio rannu canlyniadau gwasanaethau archwilio mewnol gyda'r bwrdd ac uwch reolwyr yn rheolaidd ac ar gyfer pob gweithgaredd. Yn ychwanegol at hyn, mae Safon 15.1 yn gofyn i'r prif swyddog archwilio rannu'r cyfathrebiad olaf gyda'r rheiny a all sicrhau bod y canlyniadau'r cael eu hystyried yn briodol.
- 1.2 Mae'r adroddiad hwn yn diweddarau'r pwyllgor, fel y mae'r sefyllfa ar 21 Ionawr 2026, ar yr archwiliadau a gwblhawyd ers y diweddariad diwethaf ar 21 Tachwedd 2025, llwyth gwaith presennol archwilio mewnol a'n blaenoriaethau ar gyfer y tymor byr a chanolig wrth symud ymlaen.

2. Argymhelliad

- 2.1 Bod y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn ystyried:
- canlyniad gweithgareddau Archwilio Mewnol,
 - y sicrwydd a ddarparwyd a'n
 - blaenoriaethau wrth symud ymlaen.

Archwilio Mewnol Diweddariad

Chwefror 2026

Marion Pryor BA MA CMIIA CPFA ACFS

Pennaeth Archwilio a Risg

Cynnwys

Crynodeb o Waith Sicrwydd a Gwblhawyd ers y Diweddariad Diwethaf ____ 1

Lefelau Sicrwydd _____ 1

 Diffiniadau o'r Lefelau Sicrwydd _____ 1

 Rheolaeth ffisegol ac amgylcheddol o ganolfannau data _____ 2

Gwaith ar y Gweill _____ 2

Camau Gweithredu sy'n Weddill _____ 3

Blaenoriaethau _____ 3

 Blaenoriaethau Tymor Byr/Canolig _____ 3

 Blaenoriaethau yn y Tymor Hwyl _____ 3

Crynodeb o Waith Sicrwydd a Gwblhawyd ers y Diweddariad Diwethaf

- 1. Mae'r adran hon yn rhoi trosolwg o adroddiadau sicrwydd a gwblhawyd ers y cyfarfod ym mis Rhagfyr 2025, gan gynnwys y radd sicrwydd gyffredinol a nifer y materion/risgiau/cyfleoedd a godwyd.
- 2. Rydym wedi cwblhau **un** darn o waith sicrwydd yn ystod y cyfnod, darperir crynodeb isod a rhagor o fanylion yn nes ymlaen yn yr adroddiad:

Teitl	Lefel Sicrwydd	Critigol	Sylweddol	Cymedrol
Diogelwch ffisegol a rheolaeth amgylcheddol o ganolfannau data	Rhesymol	0	0	1

Lefelau Sicrwydd

3. Ar hyn o bryd mae timau archwilio mewnol yn y sector cyhoeddus fel arfer yn darparu crynodeb o'u barn a lefel sicrwydd mewn adroddiadau archwilio mewnol. Fodd bynnag, nid oes diffiniad safonol na therminoleg, ac felly mae pob pennaeth archwilio mewnol yn gyfrifol am ddewis dull addas.
4. Gan fod sefydliadau yn y sector cyhoeddus bellach yn cydweithio'n amlach â chyrrff cyhoeddus eraill, uwch reolwyr ac aelodau pwyllgorau cynllunio o bob cwr o'r sector cyhoeddus rydym yn aml iawn yn derbyn adroddiadau gan fwy nag un archwilydd mewnol. Roedd yr archwilydd yn cael eu herio ynglŷn â chysondeb gan fod pawb yn defnyddio gwahanol derminoleg.
5. Oherwydd hyn penderfynodd Grŵp Diddordebau Arbennig Archwilio Mewnol CIPFA adolygu'r arferion presennol ac ystyried dull cyffredin. Cyhoeddodd y grŵp nodyn briffio yn 2020, a oedd yn argymhell safoni termau a chynnig cyfres o farnau a diffiniadau i'w defnyddio gan dimau archwilio mewnol.
6. Mae lefelau sicrwydd y cyngor yn debyg i'r lefelau a gynigwyd gan y grŵp ac mae'r diffiniadau sicrwydd yn debyg i'r diffiniadau a gynigwyd gan y grŵp i rannau helaeth.
7. Cytunodd aelodau'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilion ar y diffiniadau yn ei gyfarfod ym mis [Ebrill 2019](#), a gwnaed mân ddiwygiadau iddynt wedi i CIPFA gyhoeddi'r nodyn briffio ym mis [Gorffennaf 2020](#)
8. Er mwyn cynorthwyo aelodau newydd y pwyllgor, mae'r lefelau sicrwydd wedi'u nodi ar y dde. Efallai y byddant yn helpu'r aelodau i ddeall y lefelau sicrwydd a bennir yn dilyn pob archwiliad a'r sicrwydd y mae'r lefelau hynny'n eu cynnig.
9. Fel y trafodwyd mewn cyfarfod diweddar, nid oes fformiwla ar gyfer pennu lefel sicrwydd ac nid oes cyswllt uniongyrchol rhwng y lefelau a nifer y materion, risgiau neu gyfleoedd a godir.
10. Wrth benderfynu ar y farn fwyaf addas, mae'r archwilydd yn defnyddio ei farn broffesiynol ei hun ac yn ystyried lefel y risg yn gyffredinol, yn cynnwys yr effaith ar y sefydliad cyfan. Y prif ffactor wrth ddod i benderfyniad yw'r ymateb i'r prif gwestiwn.

Diffiniadau o'r Lefelau Sicrwydd

Lefel Sicrwydd	Diffiniad
Sicrwydd Sylweddol	Mae'r trefniadau ar gyfer llywodraethu, rheoli risg a rheolaeth fewnol yn dda . Dim Risgiau/Materion sylweddol nac o bwys wedi eu canfod.
Sicrwydd Rhesymol	Mae'r trefniadau ar gyfer llywodraethu, rheoli risg a rheolaeth fewnol yn rhesymol . Mae mân wendidau o ran rheoli risgiau a / neu fesurau rheoli ond nid oes unrhyw risgiau o ran cyflawni amcanion. Gall Rheolwyr a Phenaethiaid Gwasanaeth roi sylw iddynt.
Sicrwydd Cyfyngedig	Mae'r trefniadau ar gyfer llywodraethu, rheoli risg a rheolaeth fewnol yn gyfyngedig . Mae gwendidau sylweddol wrth reoli risgiau a / neu reolaethau sy'n peryglu cyflawni amcanion. Mae angen i Benaethiaid Gwasanaeth eu datrys ac efallai y bydd angen hysbysu'r UDA.
Dim Sicrwydd	Mae'r trefniadau ar gyfer llywodraethu, rheoli risg a rheolaeth fewnol yn sylweddol ddiffygiol . Mae gwendidau sylfaenol wrth reoli risgiau / a neu reolaethau a fydd yn arwain at fethu â chyflawni amcanion. Mae angen i'r UDA roi sylw iddynt ar unwaith ac efallai y bydd angen ymyrraeth y Pwyllgor Gwaith.

Rheolaeth ffisegol ac amgylcheddol o ganolfannau data

Sicrwydd Rhesymol	Materion / Risgiau / Cyfleoedd	
	0	Critigol
	0	Sylweddol
	1	Cymedrol

11. Roedd ein hadolygiad yn ceisio ateb y cwestiwn allweddol a ganlyn:
A oes gan y cyngor drefniadau digonol ar waith i leihau'r risgiau'n gysylltiedig â mynediad ffisegol a risgiau amgylcheddol o fewn seilwaith TG allweddol y Cyngor?
12. Cadarnhaodd yr archwiliad o ddwy ganolfan ddata'r cyngor bod diogelwch ffisegol a rheolaethau amgylcheddol yn effeithiol ar y cyfan, a bod gan y naill safle'r un diogeliadau fwy neu lai er mwyn diogelu caledwedd TG a lleihau'r risg o golli data neu wasanaethau. Mae'r prif safle wedi'i diogelu'n gadarn, tra bod mân risg yn gysylltiedig â'r safle arall gan fod modd gweld y gweinyddion o'r tu allan. Mae CCTV a synwryddion a systemau llethu tân ar waith, er bod angen mynd i'r afael â monitro allanol a gwydnwch rhag camrybuddion.
13. Mae'r rheolaethau amgylcheddol, yn cynnwys llif aer, tymheredd, lleithder a'r trefniadau ar gyfer y cyflenwadau trydan, yn gweithio i raddau helaeth ond mae monitro annigonol a gwall UPS yn effeithio arnynt. Mae'r risg y gallai dŵr fynd i mewn i'r safle yn isel iawn yn y prif safle ar hyn o bryd ond mae'r risg yn uwch yn y safle arall gan fod y gweinydd ar y llawr gwaelod a chan nad oes synwryddion i ganfod gollyngiadau.
14. Mae'r trefniadau wrth gefn ac adfer yn dilyn digwyddiad yn rhesymol ond byddai'n fanteisiol pe byddai dogfennau ffurfiol ar gael. Wrth i'r cyngor barhau â'i strategaeth 'cwmwl yn gyntaf', bydd y risgiau ffisegol yn lleihau a bydd mwy o ffocws ar reoli contractau trydydd parti.
15. At ei gilydd, roedd canlyniad ein hadolygiad yn gadarnhaol, ac mae archwilwyr TG Cyngor Salford wedi nodi pum argymhelliaid. Ar ôl eu hasesu yn erbyn matrices asesu risg y cyngor, roedd un yn gymedrol a'r gweddill yn fân (gwyrd).

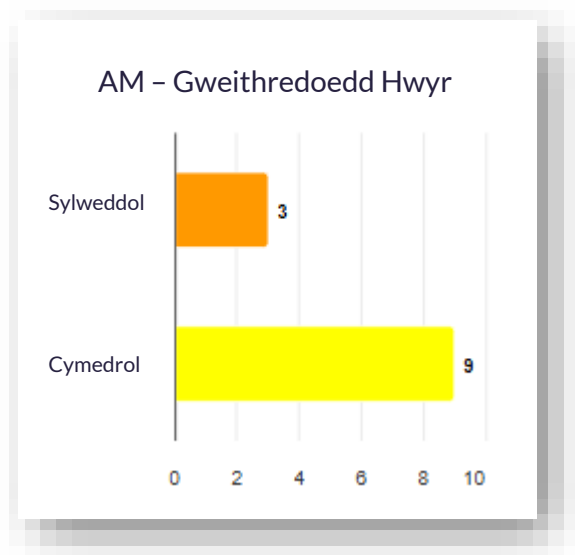
Gwaith ar y Gweill

16. Mae'r gwaith canlynol ar y gweill ar hyn o bryd:

Maes	Rheswm dros yr Archwiliad	Cam
Rheoleiddio ac Economaidd	Ymchwiliad	Gwaith Maes
Archwiliad TG Rheoli Asedau TG	Cofrestr Risgiau Strategol (YM3)	Wedi'i ohirio tan 2026-27 ar gais y Prif Swyddog Digidol
Cyllid Gofal Cymdeithasol Oedolion: Asesiadau Ariannol - Gofal Preswyl a Nyrsio	Adolygiad Dilydol Cyntaf	Gwaith Maes
Rheoli'r Risg Diogelu: - Dilyn i fyny - Athrawon Llanw	Cofrestr Risgiau Strategol (YM10/YM12)	Gwaith maes (wedi'i ohirio oherwydd ymweliad Arolygiaeth Gofal Cymru)
Rhaglenni Addysg Gynnar a Grantiau Gofal Plant	Adolygiad Dilydol Cyntaf	Gwaith Maes
Rheolaeth Ariannol	Cofrestr Risgiau Strategol (YM1)	Gwaith Maes
Grantiau Cyfleusterau i'r Anabl	Ail Adolygiad	Gwaith Maes
Systemau Ariannol - y Gyflogres	AM Blaenoriaeth Strategol 2025-26	Gwaith Maes
Systemau Ariannol - Credydwyd	AM Blaenoriaeth Strategol 2025-26	Gwaith Maes
Systemau Ariannol - Cysoni Banciau	AM Blaenoriaeth Strategol 2025-26	Pennu Cwmpas
Systemau Ariannol - Y Cyfriflyfr Cyffredinol	AM Blaenoriaeth Strategol 2025-26	Pennu Cwmpas
Systemau Ariannol - Rheoli Trysorlys	AM Blaenoriaeth Strategol 2025-26	Pennu Cwmpas

Camau Gweithredu sy'n Weddill

17. Mae gwaith yn mynd rhagddo i gefnogi gwasanaethau i fynd i'r afael â'r holl 'Faterion / Risgiau / Cyfleoedd' a godwyd, a rhoi'r holl gamau gweithredu sy'n weddill ar waith.
18. Ar 19/01/26 roedd tair gweithred 'sylweddol' a naw gweithred 'cymedrol' wedi cyrraedd y dyddiad targed ar gyfer eu cwblhau ac felly'n 'hwyr'.

19. Mae'r rhain yn gysylltiedig â dau adroddiad archwilio sydd wrthi'n cael eu dilyn i fyny a bydd adroddiadau'n cael cyflwyno yn ystod y cyfarfod nesaf:
 - Rhaglenni Addysg Gynnar a Grantiau Gofal Plant
 - Cyllid Gofal Cymdeithasol Oedolion: Asesiadau Ariannol - Gofal Preswyl a Nyrsio

Blaenoriaethau

Blaenoriaethau Tymor Byr/Canolig

20. Mae ein gwaith presennol i'w weld yn yr adran [Gwaith ar y Gweill](#) yn gynharach yn yr adroddiad. Mae'r Strategaeth Archwilio Mewnol ar gyfer 2025-26 yn mynd rhagddi yn dda ac mae nifer o'r archwiliadau bron â chael eu cwblhau. Bydd digon o waith wedi cael ei gwblhau erbyn diwedd y flwyddyn i alluogi'r Pennaeth archwilio i ddarparu barn archwilio flynyddol.

Blaenoriaethau yn y Tymor Hwyr

21. Bydd gweithredu gofynion y Safonau Archwilio Mewnol Byd-eang newydd yn y Sector Cyhoeddus yn y DU yn parhau dros y 18 mis nesaf.
22. Yn dilyn eu cyflwyno ym mis Ebrill 2025, mae'r Safonau Archwilio Mewnol Rhyngwladol yn Sector Cyhoeddus y DU wedi cael eu hadolygu a'u diwygio i gynnwys Gofynion Cyfredol Sefydliad yr Archwilwyr Mewnol (IIA). Mae'r rhain yn rhan fandadol o Fframwaith Ymarfer Proffesiynol Rhyngwladol (IPPF) yr IIA, ond nid ydynt, o reidrwydd, yn berthnasol i archwilio mewnol yn sector cyhoeddus y DU.
23. Mae'r Bwrdd Ymgynghorol Safonau Archwilio Mewnol (IASAB), ar ran y Gosodwr Safonau Archwilio Mewnol Perthnasol (RIASS), wedi penderfynu y bydd gofynion Seiberddiogelwch yr IIA a'r canllawiau i ddefnyddwyr yn dod yn berthnasol i sector cyhoeddus y DU ar 5 Chwefror 2026. Yn y DU, mae safonau ychwanegol hefyd yn berthnasol i'r maes hwn a bydd archwilwyr y DU yn ystyried fframwaith asesu'r Ganolfan Diogelwch Seiber Genedlaethol (CAF).